

ד. זיכרון הדברים של ישיבה קכ"ז אושר

ה. סאנקציות

הא' שלי: כפי שאתם רואים בהודעה למליאה מובאים לפניכם שלושה מונחים לועזיים, הרווחים בספרות המשפטית: א. "סאנקציה"; ב. "אינטרס"; ג. "רלוואנטיות", אי-רלוואנטיות, רלוואנטיות, אי-רלוואנטיות". נתחיל בראשון:

המונח "סאנקציה" - שמקורו בהוראת "מקדש" וב"הכשר" או ב"אישור" המצוי בספרות המשפטית, מובא כאן לעניין זה בלבד, ולא במשמעו שנתרווח בימינו בציבור בתחום יחסי העבודה וה"סאנקציות" המרובות והקשות הכרוכות בהם. ויש הבדל בין המושג שבספרות ובין המושג שברחוב.

בלשון הסכסוכים פירושו - נקיטת אמצעי לחץ כדי להשיג דבר מסוים. אין כאן עניין של דין או של התחייבות אלא של כוח המגיע לעתים אף כדי אלימות.

בלשון המשפט פירושו מתן חיזוק להוראה שבחוק או שבחזוה. מקום שיש הוראה בחוק המטילה על פלוני חובה או איסור, נשאלת ממילא השאלה, מה ייעשה אם אותו פלוני לא יקיים את ההוראה? מהי הסאנקציה? במי ייאכף עליו קיום ההוראה? בדרך כלל, מצויה בחוק או בחזוה הוראה מיוחדת לחיזוק ההוראות שקדמו לה, בין בעונש גוף או כסף ובין בדרכים אחרות.

והנה, יש בתלמידים לעניין חיזוק זה המונח "עיצומין", הוא מצוי גם במילונים, אם כי לא תמיד בהגדרה מדויקת, אלא בהדגשת עניין העונש, הקנס, שאינו אלא תוצאות העיצום, שפירושו כאן חיזוק.

וכך לשונם של כמה מקורות: "פני משה" על הירושלמי מפרש: "שנים שנתעצמו זה בזה ואמר אחד מהם לחבירו: אם לא באתי מכאן ועד יום פלוני, יהא לך בידי כך וכך, הגיע הזמן ולא בא - ותקיים התנאי". ובמקומות אחרים נדון עניין התוצאות, כלומר - גיבוים של עיצומין. כגון: ר' אבהו גבי, ר' אחא גבי, רב אמי גבי, ר' יונה ור' יוסי לא גבי. אמר רב מנא אף על גב דלית ר' יוסי גבי עיצומים, מדה בהוא דיהיב בריה בי אומנתה ועצמון ביניהון - דהוא גבי. היינו: גם ר' יוסי מודה במי שנתן

בנו לאומן (לשם אימון) ונתעצמו ביניהם - הריהו גובה את העיצומין, כלשונה של הגמרא: "האשה גובה כתובתה", כלומר - דמי כתובתה.

אשר לעניין נקיטת הסאנקציות שבסכסוכים - ניתן למצוא ביטוי אחר הולם כגון כפיונות, כפויים, אך בשום פנים לא עיצומין, שאינו עניין לכאן.

הא' ברוידא: אפשר להשתמש באתו ביטוי לשני העניינים.

הא' שלי: ועד המינוח קיבל את המונח עיצום ורכיבים עיצומין, והוא מביא אותו לאישור המליאה.

הא' איתן: לא באתי לערער, אלא להמשיך מה שאמר מר ברוידא. בתל-אביב בוועדה למלים בשימוש כללי, נדון מונח עברי ל"סאנקציות" בסכסוכי עבודה, היו הצעות שונות, וכאשר שמעה ועדה זו את הצעת הוועדה למונחי המשפט, אמרה: מונח זה, "עיצומים", יכול לשמש גם במונח השני, המושאל ליחסי עבודה. השאלה היא, אם המליאה מסכימה להרחבת השימוש במונח. (הא' מדן: כדי לקלקל את המונח, כדרך שנשתבשו מונחים שונים ע"י שימוש "מושאל" ומשובש?).

הא' ברוידא: המקרה, אולי המקרה המוצלח, גרם שיש כאן התפתחות של ניואנסים. יש "עיצום" של חיזוק וקידוש, ויש "עיצום" של קנס וגביית קנס, ומכאן כפסע לעניין של נקיטת סאנקציות.

הא' בלאו: לא מוכן לי, מהי ההוראה המקורית של המלה "עיצומים". דומני, שבגמרא הפירוש הוא רק "הבטחה".

הא' שלי: דיברתי על עיצומים במונחם הצר המצוי בחוק. מה עניין הבטחה כאן?

הא' בלאו: דומני, שבגמרא השאלה היא, אם עיצומים כוחם מספיק עד כדי כך שיכולים לפעול, או שכוחם אינו מספיק לכך, וזו פחות מהבטחה.

הא' שלי: זו הייתה מחלוקת בין האמוראים, האם יש כוח לגבות עיצומים, או לא. יש שחשבו, שאין זו התחייבות גדולה, אלא רק הבטחה או אסמכתא בעלמא. הרעיון של עיצומים הוא חיזוק דבר שהבטיחו אותו או התחייבו עליו.

הא' בלאו: אנו נופלים כפח של האטימולוגיה. יש כאן שני דברים נפרדים. מהי ההוראה של מלה זו? - דומני, שהוראת המלה היא דווקא - הבטחה. כאן מדובר על הבטחה, שהיא ספק התחייבות ספק אסמכתא, ולכן אין יודעים, אם זה מחייב או לא. כעת אנו אומרים, שמלה זו קשורה במלה "עיצום", כלומר חיזוק, וזה ספק גדול. אנו נותנים למלה הוראה אחרת לגמרי. אם המלה מרוחקת עד כדי כך, מוטב להמציא מלה חדשה מאשר להוציא מלה מפשרה.

הא' בן-חיים: לדעתי עיצומים גזור משורש שפירושו ריב (בארמית ובערבית גם שורש עצם) אבל האטימולוגיה אינה חשובה לנו. נסתפק בעובדה שיש עיצומים במובן המשפטי, וזהו סכום כסף שנובע מדין ודברים.

הא' בלאו: הפירוש של "סאנקציה" הוא, שאם אדם אינו מקיים את אשר הכטיח, יטילו עליו קנס. לגבי "עיצומים" הדבר הפוך. השאלה, אם מה שהוא אמר מחייב או לא. איך אנו מזהים את שני הדברים?

הא' בן-חיים: כלומר, אתה חולק על המונח?

הא' מיקם: הא' בלאו אמר דברים, שהם נאים ויאים, אילו ישבנו רק בסוד חכמים, ואילו מכאן לא הייתה צריכה לצאת תורה החוצה. אני בטוח כי כל המדבר עברית, שאוזנו רגילה ל"עיצומו של עניין" לא יקלוט בשום אופן על אף החלטתנו, "עיצומים" בתור הטלת קנסות. בלבי הרהרתי על ביטוי אחר במקום "עיצומים" - אולי כפייה? מלה כגון - "כפינות" - עשויה אולי להתקבל על הדעת ועל הלב גם יחד. "הטלות עיצומים" - חוששני לגורלו של ביטוי זה, שמא לא יתקבל על האוזן בכלל!

הא' מלמד: כשם שיש מחלוקת בעניין "עיצומים", יש מחלוקת בעניין "אסמכתא" וגם באסמכתא זה חירוב. השאלה היא, אם יש לזה תוקף, או לא. מחלוקת יש גם בדברים אחרים. אין המחלוקת מפחיתה מערך המונח.

הא' ברוידא: במלים מחודשות יש להיזהר מן הניסיון לבאר או לתאר את העניין הנידון, או המוכר מלשון אחרת. לעתים די ברמז או סמל לעניין, ויש בכך דיוק יותר משיש בדרך התיאור או הפירוש.

הא' מיקם הילך עלינו אימים ב"קהל" (שאישי לא ראה אותו), אשר לא יקבל זאת, וב"לשון החיה" (שהיא עניין של דעות וטעמים). אך כלום די בכך לפסוק הלכה? והלא "קהל" זה "מקבל" שיבושים בשפע - וגם מקבל דברים יפים, כשיש מי שדואג לכך. והרינו מסתכן בנבואה, שבתוך ארבעים ושמונה שעות יתקבלו ה"עיצומים", אם יכתבו העיתונים היומיים: "מועצת הביטחון החליטה להטיל עיצומים על רודזיה". "כפינות" היא דוגמה לפירוש והערכה חד-צדדית, הנכללים במלה מחודשת. והרי יש עוד צדדים ל"סאנקציות", שאף הן, כמו ה"עיצומים", שורשן בחיוב, ואפשר לגלות בהן כמה פנים, לפי ההקשר.

הא' בלאו: "סאנקציות" אי אפשר לגבות.

הא' ברוידא: אתה גובה את הכתובה, את העיצומים.

הא' רבין: איני רוצה להתבטא בעניין זה, אם "עיצומים" הוא מונח טוב ל"סאנקציה" משפטית, או לא. לי לעצמי נראית זו מלה יפה, אבל איני מומחה לעניין התלמודי. אני רוצה לומר בכל התוקף, שאני מתנגד לכך שהוועדה בתל-אביב תקבל את המלה שנקבעה כאן לעניין המשפטי, ותעביר אותה לעניין אחר לגמרי. מה שקרה

האחדמיה ללשו העברית - מוגו בזכויות יוצרים

בעולם, שהמלה "סאנקציות" – עברה מן המשפט אל העניין הפוליטי, נובע מכך שיש אפשרות להשתמש בה ביחסים שבין מדינות. לדוגמה, אידי אמין מטיל עכשיו סאנקציות על האנגלים, כי הוא מאמין שיש בינו לבין אנגליה יחס – מדומה או אמיתי – המחייב את אנגליה. כך הגיעו למשמעות של "סאנקציות" פוליטיות, שהן התקפה או הטלת חרם. זוהי הרחבה של המושג.

אחר כך עבר המושג לענייני עבודה ולסכסוכי עבודה. שם מטילים "סאנקציות", שהן עניין אחר לגמרי, שאין להן, עד כמה שאני יודע – ואני מבקש את אנשי המשפט לאשר או להזים זאת – כל קשר למושג המשפטי. אל לנו לתת ידנו לכך, שקשר מקרי כזה, שנוצר בשפות אחרות יאושר על ידנו במשמעות כפולה. אם אנו נסחפים למשמעויות העממיות של מושגים טכניים, אנו יכולים כבר עכשיו לאשר את המלה "דגנראט" לציון אדם טיפש, או המלה "פסיכי" וכדומה, שהם עניין של "סלנג" ואשר במקרה הגיעו אלינו. נשאלת השאלה: האם האקדמיה צריכה לתת את ידה להעברה של מונחים למשמעויות אחרות לגמרי?

אני מבקש, שאם תהיה החלטה, ותהיה אשר תהיה, שהיא תכלול בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים את הקביעה, שאין אנו מסכימים להעברת המונח הזה ל"סאנקציות" שביחסי עבודה.

הא' אבן-שושן: אינני נלהב מ"עיצומים". תגובתי הראשונה הייתה כמעט מסתייגת. אבל בעיון שני – נראה לי, שהמלה הזו יכולה להתקבל בייחוד לאחר ששמענו את ההסברים של מר שלי.

במילוני לא הגדרתי את המלה "עיצום" כ"חיזוק", אלא: פיצוי, קנס. איני זוכר ברגע זה אם על יסוד פירוש או תרגומים; מצד שני אנו מדגישים ב"עיצום" פעולה של חוזק – בעד או נגד. המונח נראה לי לא גרוע יותר וזר יותר מכמה מלים אחרות, שהחליטה האקדמיה עליהן.

המלה "כפיון" נראית לי פסולה לעניין זה וכן היא יוחדה בלשונונו לאפילפסיה ר"ל.

לגבי "סאנקציות" – בסכסוכים – אולי כדאי ליצור מלה מן השורש לחץ – "לתלחיצים".

הא' מדן: על מה אנו דנים? – האם אנו דנים על המונח המשפטי, או על מה שיעשו העיתונאים בעניין ה"סנקציות" שבחיי יום יום. שם יש לי הצעה יותר טובה. הואיל והיא אינה עומדת על הפרק, אני מתאפק ואני עתיד לאמרה כאשר תעלה לפנינו. למה לנו לערבב דברים?

הא' בן-חיים: נכון, שהובא לפנינו המונח המשפטי "סאנקציה". אני הצעתי מלה אחרת, לא אעלה אותה. הוצע המונח המשפטי. מר שלי הגדיר את המונח והסביר אותו. אבל דומני, שאסור לנו במוסד האקדמיה ללשון העברית להתעלם מן המונח הכללי, אנו חייבים לתת על כך תשובה. הואיל והמלה "סאנקציה" עלתה לדיון, ויש מונח מורחב, אנו צריכים לתת תשובה לשני המונחים.

הא' מדן: השני עדיין לא הובא למליאה.

האחדמיה ללשו העברית - מוג בזכויות יוצרים

הא' בן-חיים: הוא הובא על ידי הדיון במונח "סאנקציה". אני מציע, שלא לפרסם את האחד בלי השני. אנו צריכים לדעת, ולהבין מה יקרה כשתודיע האקדמיה על מונח עברי לסנקציה במונח המשפטי, מיד ישתמשו בו בלשון הכללית. ברי לי כי איננו יכולים לומר, שיש לנו מונח רק למשפט בלבד.

לגופו של עניין – "עיצומים" זהו מונח משפטי מסוים, אולי לא מוגדר במקורות בדיוק. אחת הבעיות שלנו, כאשר אנו עוסקים במקצועות ותיקים כמו רפואה או משפט, הוא שיש לנו מורשה, שחלקה משמשת וחלקה אינה משמשת, ואנו מעלים אותה לשימוש. יש אפוא מקרים שתשמש מלה היום לא כפי שהיא משמשת במקורות. הואיל ומדובר כאן על "עיצום" במונח ריב – "שניים שנתעצמו" – ונניח שנקבל זאת למונח המשפטי, אני כשלעצמי איני רואה פסול גם בהרחבת המונח למונח הכללי. מה הן "סאנקציות"? פועלים רבים, הם מתעצמים, הם דורשים, הם מראים כוח, אינם עובדים. אם מקבלים את המושג "עיצום", אני חושב שזה לא יהיה טוב ולא שימושי להציע מלים שונות לשני המושגים הנבדלים. ראשית, האנשים יתבלבלו; שנית, המרחק אינו גדול. איני רואה שום סיבה ושום פסול, שתורחב המלה, שהרי יש ב"עיצום" עניין של ריב וויכוח. אני מבקש קודם כול להצביע על המונח המשפטי, אגב נתנית דעת לעובדה, שאי אפשר לראות בזה סוף פסוק.

הא' רבין: יש להצביע קודם על השאלה, אם אנו נוגעים בשני עניינים. לפי זה תהיה ההצבעה שונה. צריך לתת לחברים אפשרות להביע דעה על כך.

הא' מדן: העניין השני אינו בסדר היום.

הא' מלמד: קודם צריך להעמיד למניין את המונח המשפטי.

הא' איתן: הוועדה בתל-אביב עדיין לא החליטה החלטה סופית, ועדיין לא הגישה את הצעתה למליאה.

הא' בן-חיים: אני חולק על כך. הוועדה שאלה מסוימת של מלה ידועה בעברית, ונותנים לה תשובה חלקית.

הא' מדן: החלק האחר עדינו נתון בדיונה של ועדה.

הא' בן-חיים: יש ועדה אחרת הדנה במלה זו. הואיל והחברים תולים זאת בכך, נעשה הצבעה ניסיונית לעניין המונח המשפטי, ואם הוא יתקבל, נראה מה יהיה הלאה. קודם צריך לגמור את הדיון במונח המשפטי "עיצום". אני מבקש, שלא לראות זאת כהצבעה אחרונה.

הא' רבין: אני מציע להצביע על השורש, ואחר כך על הצורה.

הא' בן-חיים: נעשה הצבעה ניסיונית על המונח המשפטי, שיש בו כמה בעיות של יחיד או ריבוי או צורה אחרת. מי בעד השורש עצם למונח המשפטי "סאנקציה"?

בעד השורש עיצום למונח המשפטי

"סאנקציה" הצביעו

13

נגדו

3

נמנע

1

השורש עצם לעניין "סאנקציה" נתקבל

ב. הא' בן-חיים: בישיבת המליאה שלפני הקודמת נדון המונח "סאנקציות" כמונח משפטי. היה על כך דיון רחב והחלטנו על המונח "עיצומים". הואיל ולמלה "סאנקציות" יש שימוש רחב בימינו, היו חברים שסברו, שאין להשתמש באותה מלה שנקבעה למונח המשפטי. אמרנו, שנשהה את פרסום ההחלטה על המונח המשפטי "עיצומים", עד שנחליט על המושג שנדון במקביל בוועדה למלים בשימוש כללי. הוועדה הגישה הצעה: "איכופים". היא הוסיפה ואמרה, שאם תיפול הצעה זו, שמורה הצעתו של הא' שלי "כפיונות". הסבורים, שיש צורך בשתי מלים, אינם מערערים על "עיצומים" כמונח משפטי. רק מתעוררת השאלה, אם יש צורך בשתי מלים שונות. לדעתי, אין צורך בשתי מלים. לדעתי, עיצומים יכולה להיות טובה לשני העניינים. לפנינו עומדת השאלה של "סאנקציות" שלא כמוכן המשפטי הצר והמוגדר של המונח, אלא בלשון יום יום. הא' איתן ימסור על מצב העניינים, כפי שנידון בוועד המינוח. הא' שלי יוכל להגיב על הצד המשפטי של השאלה.

הא' איתן: לא אדבר על העניין המשפטי, שלמעשה נגמר במליאה, אלא על השימוש במונח "סאנקציות" ביחסי עבודה. קיבלתם את ההודעה של הוועדה למלים בשימוש כללי. ועדה זו הציעה "איכופים" או "כפיונות". בהצעות אלה דן ועד המינוח היום, ושם נוספו הצעות. "כפיונות" נדחה, כי "כפיון" שייך לרפואה. מצד אחר חזר ועד המינוח לעניינינו באותה מלה, שנתקבלה בתחום המשפט - "עיצומים". גם הוועדה בתל-אביב אמרה תחילה, שלפי דעתה "עיצומים" כשר לשימוש ביחסי עבודה, וועד המינוח אישר היום ברוב גדול את הדעה הזאת. אולם מאחר שהייתה במליאה התנגדות להבעת שני העניינים במונח אחד, הוצעו גם הצעות אחרות. המונח "ליחוצים" זכה למספר רב של תומכים, ואף "איכופים" ו"כיפויים" זכו לתומכים אחדים. רק תומך אחד היה להצעה "מריון" (מלשון מרי). כללו של דבר, ועד המינוח היה ברוב דעות בעד "עיצומים" גם לעניינינו, כאן. במקום השני בא המונח "איכופים" ובמקום השלישי "ליחוצים".

הא' שלי: הדברים הגיעו לוועד המינוח על ידי המליאה, שבישיבתה הקודמת ראתה צורך להחזיר את ההצעה הזאת בדבר המונח ל"סאנקציות" שביחסי העבודה. במליאה לא הצביעו, אם אפשר להשתמש ב"עיצומים" לשתי הפעולות. לא הייתה על כך החלטה, אלא נחלקו הדעות. אני מקווה, שאלה שהיו אז נגד מונח אחד לשני המושגים - והייתי אחד מהם - יוסיפו ויטענו, שמתן מונח אחד להוראה שבחוק או בחוזה גם לפעולות הנעשות בשם "סאנקציות", הוא השפלת המושג. או בהיפוכו - לתת לפעולות אלה את השם "עיצומים" היא העלאת המעשים הנעשים בימים אלה לדרגה של מעשי חקיקה והסכמים. אני חושב, שאנו עושים בכך דבר שאינו תואם את מציאותנו החברתית, אף לא את דעת הציבור. איני יודע, מדוע צריך להיות מונח אחד לשני דברים, שהם שונים. אף אין הכרח בזה. האם עד כדי כך דלה העברית שאין למצוא בה כינוי למה שמתרחש בחוץ? בביטוי כגון "איכופים" או בדומהו אין גנות, אבל גם לא רוממות עד למעלת פעולה של גוף מחוקק נבחר הבא לאכופ היום חוק או הסכם. יש הבדל בין מעשה בית הנבחרים לבין מה ששביתה פראית עושה, ואי אפשר לומר, ששני "עיצומים" אלה, הם שווים דרגה. אני מבקש, שהאקדמיה תחליט, שאין לתת שם אחד לשני מושגים אלה. ותשוב ותדון בשם מתאים לסאנקציות ההרסניות המצויות בסכסוכי עבודה.

הא' קלעי: דומני, שהוצעו הצעות כמו "טירודים". אפשר להבדיל בין "עיצומים" כמשפט במובן חיובי לבין "טירודים" בענייני עבודה. ניתן לומר, שהפועלים נוקטים טירודים בנמל. אך עם זה לא נראים לי המונחים שהוצעו עד עכשיו: "איכופים", "כפיונות".

הא' בן-חיים: קודם כול נדון בשאלה, אם יש הכרח להפריד בין שני העניינים או לא. לאחר שנקבל החלטה בשאלה הזו, נדון בשאלה, איזו מלה היא המתאימה ונשמע מה החברים חושבים על ההצעות של ועד המינוח.

הא' מייזלש: אם יש שם מוצלח, נסכים לו. נשמע את ההצעות, ואז נדע, אם כדאי להפריד או לא. הדברים קשורים זה בזה.

הא' בלאו: בניגוד לדעתו של הא' מייזלש אני רוצה להציע, שנצביע תחילה אם להפריד או לא. קודם כול אנו צריכים להחליט, אם כדאי לכלול את שני המונחים האלה בצרור אחד, או לא. וזה לא תלוי בטיב המונחים שנציע.

הא' בן-שמאי: גם אני תומך בהצעה להחליט קודם, אם יש לקבוע שני מונחים או מונח אחד. אין בכך אסון, אם מלה אחת תשמש בשתי הוראות, ומה גם, שיש צד משותף.

הא' ברוידא: אני מסכים לדעתו של הא' בן-שמאי. אין להפריד אלא יש לתת למלה לגדול ולהרחיב את מובנה מתוך צורכי החיים. אך דווקא משום כך אין להצביע הצבעה טכנית פורמאליסטית. אם יימצא חיש-מהר רוב להצעה שיש להפריד - מה הועילו חכמים? יש כאן בעיה עקרונית, הנוגעת להשקפת לשון, ואי אפשר להחליט מלכתחילה על הפרדה, ללא בירור מספיק.

אחד הדברים שהגענו אליהם בדורנו הוא, שאין אנו הולכים בדרכה של תקופת ההשכלה, לתאר ולבאר דברים, אלא לקרוא להם בשמם המיוחד. כביאור הפעם יש רמז גם לגישה אימפרסיוניסטית הנדרשת לעניינים מקריים, חולפים מענייני היום, אפילו מבחינה פוליטית. כך מגיעים להצעה של הפרדה. אנו מציעים "עיצומים" ל"סאנקציות". והנה חוששים, שמא "עיצומים" היא מלה נכבדה מדי לעניין פרוזאי ונקלה כגון לחץ עובדים על מעסיקים. אבל יש להפריד בין התייחסות של גיבוי - ואז יש לומר בפירוש כי המעשה מגונה, פסול, אף שערוריה - ובין המונח שאינו צריך לבטא הערכה אלא להגדיר, עתים הגדרה שהיא פשוט ועתים הגדרה שהיא רמו. גידולה של מלה צריך שיהיה טבעי - אפילו היא חורגת מעט או הרבה מן המובן היסודי. אפילו מפני הנימוקים של מר שלי יש להתנגד להפרדה. מתוך שהוא רוצה להוריד, הוא מציע מונח חדש שיעלה את העניין ויתן לו חשיבות שאינה מגעת לו.

הא' רוזנטל: כרגע מדברים על הפרדה או לא.

הא' אבן-שושן: בעצם קדמני מר ברידא. גם אני טוען, שאין לנו בלשון כמעט מלים כלליות, שפה ושם לא ניתן להם גם שימוש שלישי, או שיוך מלה ניטראלית ללשון השוק. אין גבול לניואנסים שמכניסים בתוך המלים.

מר שלי שכנע אותנו, שנקבל את המלה "עיצומים". זה מונח יפה, הכולל את "עיצומים" התלמודי של עוצם, עצמה. אם המלה "סאנקציות" מקובלת בחברה, ואם נקטו את המלה "סאנקציות" לשימוש שלילי, אין פירוש הדבר, שצריך לתת לזה מונח מיוחד. מספיקה מלה אחת "עיצומים", שהאקדמיה אישרה אותה ברוב קולות. אני מציע לקבל את עיצומים גם במובן המקובל בחיי החברה בימינו, בתקווה כי יחלפו מחיינו ה"סאנקציות" והעיצומים במובן זה גם יחד...

הא' בן-חיים: לא אחזור על מה שנאמר. דעתי כדעת המציעים מלה אחת - ומטעמים ענייניים. נניח, שנקבל עיצומים לעניין המשפטי, ומלה אחרת ל"סאנקציות" שנוקטים העובדים. אני בטוח, שיתבלבלו הדברים בבואם בציבור, ועשויים אנו לקפח דווקא את מלת עיצומים במשמעות שרבים חושבים אותה לטובה ביותר. אני מבקש שתשקלו גם את הנימוק הזה.

הא' רוזנטל: נכנסנו קצת לדיון לגופו של דבר. איני יודע, אם הייתה זו חכמה להחליט באופן פורמלי, ולא לגופו של דבר.

הא' בן-חיים: זוהי הצבעה ארעית.

הא' רוזנטל: שמענו דבריהם של מי שמשוכנעים בכך, שגופן של אותן "סאנקציות" שנוקטים העובדים כלפי מעבידיהם, יש בהן טעם לפגם, ועל כן מבקשים הם להבדיל גם בלשון, בין "העיצומים", השם העברי-תלמודי שקבענו ל"סאנקציות" המשפטיות - שהן כולן קודש (Sancti) - ובין אותן סאנקציות שבמאבקים החברתיים-כלכליים, שהן בעיניהם חולי-חולין, אם לא למטה מזה. שמענו אף דעתו של מי שחולק על כך מעיקרו של דין, שבביל שהוא טועם טעם לשבח ב"סאנקציות" שנוקטות בידי העובדים במאבקם המעמדי; ועל כן יש לתבוע, לפי טעמי לשון אחד גם ל"סאנקציות" המשפטיות וגם ל"סאנקציות" החברתיות-כלכליות - "עיצומים".

לעניות דעתי אין זו מעין מלאכתה של האקדמיה ללשון העברית לדון ולהחליט על הערכתן של הסאנקציות המעמדיות הללו - לא לגנני ולא לשבח. עלינו, בפורום זה, לראותן "סאנקציות" כמות שהן, ולקרוא להן שם עברי, שיהא בו כדי להניח לכל אחד ואחד להעריך לפי טעמו ולפי מידתו שלו.

ועם כל זאת אני בעד הפרדה; להבדיל בין לשון "עיצומים", שקבענו לסאנקציות המשפטיות, לבין ה"סאנקציות" שנדונות עכשיו. אבל לאו דווקא מטעמים של המפרידים, שדיברו לפני.

קבענו אמנם את המונח "עיצומים", המונח התלמודי הא"י (ירושלמי ב"ב פ"י ה"ה י"ז ג') ל"סאנקציות" המשפטיות. אבל, אודה על האמת, לבי אינו שלם אף עם קביעה זו. העיצומים התלמודיים, שם, עניין הם לדבר מסוים ומוגדר ומצומצם מאוד בהלכה: = "אסמכתא" בלשון הבבלי, ודווקא אסמכתא הדדית שבין שני הצדדים להסכם, stipulatio בלשון החוק הרומי. ובמיוחד: פיצויים, קנסות מוסכמים באופן

הדדי למקרה של הפרת ההסכם. ה"סאנקציה" המשפטית, לעומת זאת, מוכנה רחב. הוא. היא כוללת כל החלטה, כל פסיקה, כל גזירה של הרשות המוסמכת, ובמיוחד גם: פסיקת עונשים וקנסות.

וכבר יש מן ההטעיה בקביעת השם 'עיצומים', שבמקורו נתייחס לעניין מוגבל ומצומצם בלבד, בשביל הכלל הגדול של הסאנקציות המשפטיות.

אבל ודאי, אחר שנמנינו וגמרנו לקבוע את השם "עיצומים" בשביל הסאנקציות המשפטיות - מי אני שאבוא לערער אחר מעשה בית דין? לא סברתי - וקיבלתי. ברם, הבו דלא לוסיף עלה! בל נרחיב גבולן של ה"עיצומים" עוד יותר, לכלול בהם אף אותן "סאנקציות", שנקוטות בידי העובדים כלפי מעבידיהם, בלא שהוטלו מכוח שום רשות שיפוטית מוסמכת.

דומה, שיש במסורת המשפטית שלנו - במקורות ההלכה התלמודית - מונח מוגדר היטב, שתואם דווקא עם עניין ה"סאנקציות" החברתיות שמוטלות שלא מטעם בית-דין. הבבלי ב"ב ח ע"ב - ט ע"א משתמש בזה במונח: "להסיע על קיצתן" (=לעשות קיצתן, תוס' ב"מ פ' י"א י"ב, הוצ' צוקרמאנדל, עמ' 396-397; והש' תוס' כתובות פ"ו ה', הוצ' ליברמן עמ' 76-77, ומקבילות; והש' "לעשות רגיעה", תוס' ב"מ כנ"ל, ומש"כ מהר"ש ליברמן תוס' ח"ב עמ' 133). ופ' רש"י ב"ב שם ד"ה להסיע: "קנוס את העובר על קיצת דבריהם". ובפ' המי' לר"ג שם: "לקנוס מי שעובר על תנאי (!) שקצבו - להסיעם מדת דין תורה! (ור' מש"כ מהרי"ן אפשטיין, מבואות לספרות האמוראים עמ' 218). והש' "קצצא" בסורית, ובארמית-נוצרית של א"י = הבטחה, הסכם. והש' "קצצה" - "קציעה", תוס' כתובות פ"ג ו, הוצ' ליברמן, עמ' 63, והתוס' כפשוטה שם עמ' 220 וא"י. ולא כאן המקום להאריך עוד.

ודאי, מן הדין היה להשתמש במונח הזה כמלואו, להסיע [לקנוס] על קיצתן [קציעתן, קצבתן, התנייתן]: הפועלים כנמל בן-גוריון הסיעו על קיצתן, או: הכריזו על הסעת קיצתן. אבל חוששני, שבלשונו כיום עמוסה תיבת "להסיע" יתר מדי, ודווקא במוכנים אחרים. וקשה יהיה להשתמש בה. על כן מציע אני, שנסתפק להשתמש במרכיב השני, העיקרי של המונח: "קיצה" - "סאנקציה", דברים שהתנו פועלים ביניהם וכלפי מעבידיהם. כך: העובדים כנמל בן-גוריון הכריזו על הטלת קיצתן. וכיוצא בו.

שימוש זה ישמור - כך דומה - על מסורת לשונית מקורית, שהיא נאה לעניין הנדון. והמונח הזה הוא אף נייטרללי לגמרי; עד שכל אדם יוכל לדורשו כטעמו: לגנני או לשבת. כרצונו.

הא' בן-חיים: אם תקבל ההצעה שיש צורך במונח אחד, נצטרך להחליט מה הוא המונח. לא אמרנו שזה יישאר דווקא עיצומים.

אני מבקש, שנצביע הצבעה נייסיונית ולא מחייבת, אם לקבוע מונח אחד משותף או לא.

בעד ההצעה לקבוע מונח אחד משותף הצביעו 9

9

נגדה

הא' בן-חיים: הקולות שקולים, והעניין לא הוכרע.

הא' שבטיאל: בימיו של בן-יהודה נתחדשה - כנראה לצורך זה - "אימור". ואלו הם דבריו במילונו: "אמור - קנוניה והסכמה בין הפועלים וכדומה שלא לעבד וכיוצא בזה, אמור הפועלים (נתחדש בהשקפה שנה ד' ופשט השמוש בו בדבור ובהעתונים)".

ובעמ' 298: "אמר, אמרו, עשו (למשל פועלים) קנוניה וקשר שביניהם לחדל ממלאכה מפני טענה מן הטענות שיש להם על בעה"ב. ופשט השימוש הזה בדבור ובעתונים".

ובהערה שם מובא המקור לדבר: "דאייקר עבדתא ואימרו פועלים וכו' (ב"מ ע"ז ע"א)".

ב"ערוך השלם" קאהוט, מהדו' תשט"ו, עמ' 126: "אמר אימרי - ענינו כמו מרה ומרי בל"מ כלומר מרד" וגם כאן מובא המקור שמביא ב"י בהערות.

שניהם מביאים צורה זו באות א', אך יראה לי, שאין אל"ף של "ואימרו פועלים" מן השורש ואינה אלא של הבניין הארמי. ואכן, השורש הוא מרה (ל"י), ולפי המקור משמעותו עשויה לעניינו.

ולגופן של ההצעות - הרי כל עצמו של "אכף" משמעותו שנויה כידוע במחלוקת, משום כך אין מן הראוי שנשתמש ב"איכופים" כמוצע. אף "כפיון" ספק אם חופף הוא את המושג שאנו מבקשים לו מונח.

לדעת, יפה הוא המונח "מרי" לסנקציה. ולריבוי שם לוועזי זה: "מריין". ואין לראות במונח זה משום גנות לפועלים או לדומיהם. מכל מקום, נוטה אני להבחנה: המונח המשפטי: יהא: עיצומים, והמונח החברתי: "מרי" או מונח אחר.

הא' מירסקי: אני מבקש לצרף דעתי לדעתם של אלה הסבורים, שיש להפריד. שני אלה שני עניינים הם. באנו אל הרעיון, שאפשר לקרוא להם שם אחד, משום שבלועזית יש לכך מלה אחת. זה לא טעם כלל ועיקר. תפקידנו לקרוא שמות לדברים עצמם, ולא לתרגם מלועזית. "סאנקציות" של בית-המשפט הן עניין לעצמן, ויש לקרוא להן שם. ושם אחר ל"סאנקציות", שהפועלים נוקטים אותן.

לעניין השם עצמו ל"סאנקציות" של הפועלים - שמענו כמה הצעות שהן יפות, ויש להצביע עליהן. אני יכול להוסיף הצעה, שמא גם היא יכולה להצטרף לשמות אלה. יש במעשה של הפועלים משום סירוב למלא את אשר קיבלו על עצמם. אפשר לקרוא לזה "סירובים" או שם מן הפועל "סרב".

הא' בן-שמאי: קיבלתי את דעת רוב חברי ועד המינוח והסכמתי למונח אחד לשני העניינים. אך כיוון שנפרצה הגדר, יש כמה וכמה הצעות נוספות, הבאות בחשבון, והחברים יכריעו. מה ששמענו מפי הא' שבטיאל, לא ידענו. השוויתי הבוקר את המעשה הזה עם מעשה אחד דומה לו מאוד ביחסי ציבור: מרי אזרחי. זהו מין מרי. לכן הצעתי "מריונות". ויתרתי על הצעה זו, כי החברים לא הסכימו לה. הם אמרו, שיש בזה גינוי יותר מדי. כיוון ששמענו, שיש במקורות עניין כזה, איני חושב שיש לוותר על ההצעה, ויש להצביע גם עליה.

יש גם הצעה אחרת, שוויתרתי עליה למען אחידותו של המונח, היא ניטראלית יותר ומאפיינת יותר את המעשה מבחינה פסיכולוגית.

הפועלים מראים פה תקיפות. הם תקיפים בדעתם. על כן הצעתי: "תיקופים". זה מתאר את התנהגות הפועלים, שהם נוהגים בתקיפות.

האחדמיה ללשוו העברית - מווג בזכיות יוצרים

עם על הצעה זו היו שהשיגו מפני טעם לגינוי שראו בה – וחששו שהנוגעים בדבר (כלומר: ה"סאנקציונרים") לא יקבלוה בשום פנים. אבל באמת כל אלו הריחות והטעמים הם מאוד סובייקטיביים, ומאוד יחסיים, שכן כבר היו ימים ומקומות, שהשם "מרי אזרחי" היה מעורר רגשי כבוד והערצה והשתתפות עמוקה בעם המסכן, שפקעה סבלנותו וקם להפגין את זעמו הצודק והתנגדותו הפאסיבית, האילמת, לעוול משווע (מדיני או כלכלי) ולדיכוי אכזרי – כך נצטיירו הדברים אז בעיני רבים. כיוצא בו לא כל עמידה תקיפה, שאדם עומד על דעתו ועל זכותו – כפי שהוא רואה אותה, נחשבת לו כמידה מגונה, או כמעשה שאינו מהוגן, והרכה פעמים ההפך הוא הנכון. אני מציע גם שתי דעות אלה להצבעה.

הא' ברוידא: כל ההצעות האלה "טירודים", "ליחוצים" וכו' אולי יפות הן כשלעצמן, אבל הן מחטיאות את המטרה, משום שהאנשים מביעים בהן יחס פרטי, אישי, כמעט פוליטי. המונח אינו מייצג הלך-רוח מסוים בציבור בתקופה מסוימת. זה אינו תפקידה של המלה. על המלה לבטא את העניין, ולא את יחסה של קבוצת אנשים לעניין.

הא' מדן: "ליחוצ" זה נייטראלי.

הא' ברוידא: בית המשפט נוקט סאנקציות.

הא' רוזנטל: בית-המשפט רק משמיע סאנקציות.

הא' ברוידא: בית המשפט מטיל סאנקציות כשם שמועצת הביטחון מטילה סאנקציות – כמובן, על ידי פסק או החלטה.

הא' שלי: זה לא בית-המשפט. בית-המחוקקים אומר, שאם פלוני עושה כך, מגיע לו מאסר. זה רצון העם.

הא' ברוידא: יש סאנקציות לפי רצון העם, ויש בכך משום קדושה בדמוקראטיה, במלה הרומית. אולי אלו "קידושין", אבל מלה זו תפוסה לעניינה. מכאן הצעתנו להרחיב את ה"עיצומים" שבתלמוד – גם לסאנקציות פוליטיות (ועל דרך ההרחבה שתבוא ממילא, גם לסאנקציות ביחסי עבודה). הפועלים הבאים ללחוצ על המעבידים מחקים את המוסד העליון הנעלה, אם פרלמנט ואם בית-המשפט, מטילים כעין "קנס" על המעסיקים – או על דעת הקהל... בסאנקציות אלו יש כעין מרכאות סמויות. מה הרע, אם גם לכך קוראים "סאנקציות"? הרחבה כזו היא, לדעתי, בסדר גמור. אפשר להעניק מלה אחת לשני הדברים, ולא לייחד על פי שיקול סנטימנטאלי מלה אחרת לעניין, שמעיקרו הוא ככינוי לדבר נעלה.

הא' אבן-שושן: גם אני הצבעתי בעד מלה אחת, מונח אחד. אך כיוון שמדובר בשני מונחים, נראה לי מכל ההצעות שהוצעו עד כה – וייתכן שתבואנה הצעות חדשות – שהמלה "טירודים" היא המתאימה. הצעתו של מר קלעי, "טירודים", דווקא נראית לי מתוך אותו שיקול-דעת, שלא להניח מלים שיש בהן משום קביעת

עמדה שלילית. את המונח "אימור" ייחד בן-יהודה למושג הנקרא "שביתה" היום. למלה "ליחוצים" התנגדתי כי היא מביעה יחס או עמדה כלפי המעשה יותר מדי. "קבוצת-לחץ" נחשבת לדבר שלילי.

אמנם הצבעתי בעד "איכופים", כי זו מלה ניטראלית. לי נראה, שהמלה "טירודים" הולמת יפה את המצב. הפועלים נוקטים שיטה של טירודים - מטרידים את החולים, את המשתמשים בשירותי הנמל. זה לא לחץ. אם נגזר עלינו שתהיינה שתי מלים, הרי "טירודים" נראית לי כמלה ניטראלית יותר הולמת את המצב. אני חושב, שכדאי להרהר, אם לא לשוב למונח אחד. כיוון שבהצבעה היו הדעות שקולות, והנשיא לא השתמש בזכות ההכרעה שלו, אני מציע, שנחזור לעניין ונצביע שנית.

הא' מלמד: אני בעד מלה אחת. אם דעת החברים נוטה לשני שמות, אני תומך במלה "ליחוצים". כל סאנקציה היא שלילית. אי אפשר להשתמש במושג "תקף". "סאנקציות" פירושו שלא לעשות דבר, ליחוצים על ידי אי-עשייה.

הא' מייזלש: משמעות ה'סאנקציות' שנוקטים הפועלים היא, שאינם עושים עבודה מלאה, הם מקצצים בעבודתם. לכן צריך לקרוא לזה "קיצוצים".

הא' אירמאי: אני תומך במונח אחד לכל הסאנקציות. אני רוצה להפנות את תשומת-לבכם לכך, שהאקדמיה כבר אישרה את המונח "מרויך" בהוראה אחרת. לכן אי אפשר להציע כאן "מרוינות".

הא' אברמסון: איני רוצה לחזור על מה שנאמר. אני בעד מלה אחת - עיצומים. לא הייתי מאושר מקביעת "עיצומים" לסאנקציות שבחוק. אם נתקבלה מלה זו לסאנקציות שבחוק, אין רע אם נשתמש בה גם לדברים אחרים.

להא' רוזנטל רצוני לומר, שהמלה "קיצתם" אין בה עניין של "סאנקציות". כאשר נאמר "להסיע על קיצתם", הרי ההסעה ולא ה"קיצה", היא ה"סאנקציה". ב"קיצתם" אין זכר לסאנקציה. הקיצה אינה אומרת דבר, מה יהיה אם לא יעבדו. משתמשים במונח "להסיע על קיצתם" גם לעניין, אם מעבירים יהודים על דתם לדת משוקצת של נוצרים.

הא' רוזנטל: חובה עליי להשיב בקצרה לידידי ר' שרגא אברמסון: כל מה שטענת כנגד הצעתי - כבר הקדמתי לומר בתוך דבריי שלי. כבר אמרתי, שמן הדין היה אולי לשמור על המונח במלואו: 'להסיע (!) על הקיצה'. כדי שיתקיימו כאן שניהם: לא רק 'הקיצה', אלא אף הפועל 'להסיע', במונח: לקיים, לבצע - לקנוס, על קיצתן. אלא כאמור, שאני חושש ל'הסיע'. משום שתיבה זו, בשימושה הרווח כיום טענה את השומע.

מכל מקום רואה אני, שעליי להביא כאן את הדוגמה שבבבלי ב"ב שם (ט ע"א) כהווייתה - כדי להמחיש שהמונח שימש ממש ובדיוק בשביל עניין הטלת סאנקציות מצד הפועלים. וזה לשונה (בתרגום מן ארמית לעברית): אותם טבחים שהתנו ביניהם: שכל מי שיעבד ביומו של חברו, יקרעו את עור בהמתו - הלך אחד [מהם] עבד ביומו של חברו, קרעו את עור בהמתו; באו לפני רבא [לדין]; חייב אותם לשלם.

השיב רב יימר בר שלמיא כנגד רבא: "רשאין...] להסיע את קיצתן"? לא ענה לו. אמר רב פפא: יפה עשה שלא ענה לו; במה דברים אמורים [שרשאין להסיע על קיצתן]: היכן שאין [שם] אדם חשוב [שעל פיו יתנו התנאים], אבל אם יש [שם] אדם חשוב, אינם רשאים להתנות [בעצמם] [ועל' ס' השטרות לר"י הברצלוני, שטר יגיעה, עמ' 89 ואילך].

ובכן, כאן לא היו אמנם סאנקציות כנגד המעביד' אלא עשיית קיצתן של פועלים זה כנגד זה. והרי לפנינו השימוש הריאלי במונח המורכב כולו: (א) יש כאן קיצה - ההתניה; (ב) יש כאן 'להסיע' - 'הסיוע'(?), הביצוע, 'העשייה' של הקיצה. לא נוח, כאמור, להשתמש בפועל 'להסיע' (מה גם שאף שמועו [ופירושו!]) במקומנו זה אינו ברור כל צורכו!). נסתפק אפוא בעיקר 'הסאנקציה' - בקציצתה, בקציבתה: ב-'קיצתה'!

אם נאחו בו, לא זו בלבד שנחזיר מונח תלמודי מקורי לשימוש לשוננו. אלא אף זו: בכך נזכה להרחבת המונח המשפטי המצומצם: "עיצומים", שאותו נגביל באמת לשימועו המקורי (פחות או יותר!) לסאנקציות משפטיות בלבד.

לאמתו של דבר, אף עיצומים אינם אלא מעין 'הסכם' - הבטחות הדדיות לקיום הסכם שבין הצדדים, ובמיוחד קביעת פיזיויים, 'קנסות' על הפרתו.

איני בטוח לגמרי באטימולוגיה של תיבת 'עיצומים' אבל שמא הוא, באמת, מלשון מקרא (משלי י"ח: י"ח): 'ובין עיצומים יפריד' (וכיו"ב) - שהוא לשון חכמים: 'שנים שנתעצמו בדין' שמשמש גם בלשון סורית: 'עצם' eitigantes ושמא אפשר, משום שבימים קדמונים עיקר הדין לא היה אלא באמצעות 'התערבות', כשכל אחד נתחייב להשליש את שוויו של החפץ הנדון, ומי שהצדיקו הדיין הוא שזכה גם במה שהשליש כנגדו?.

בוודאי, לא על פי האטימולוגיה נחליט, והרי מי שירצה יוכל, אולי, לפרש אפילו את 'קיצתן' מלשון 'דין' 'התדיינות' על פי לשון השטרות העתיק! ... למידן ולמזורא בקצותיה' (ס' השטרות לרב האי, הוצ' אסף, עמ' 50 הע' 2), שר"א אפטוביצר, JQR (n.s.) 1913 עמ' 32 [אלא שיש לתקן שם: בסורית * קץ * , * בקץ * , P.S. 13700] ועמ' 50, וכן ר"ל גינצבורג, גנזי שכטר ח"ב, עמ' 297 הע' 13, ביקשו לפותרו על פי הערבית: "קצי", "קציה", ומשמעה: דין ודברים, באנגלית law-suit ובאשכנזית Prozess! ויהא כל זה כאשר יהיה.

בסיכום ובמיצוי: באמת, אבקש להבדיל בין קודש לחול, בין "עיצומים" - שנגביל אותם לעניין ה'סאנקציות' המשפטיות בלבד; ובין 'קיצה', 'קיצות' - הסאנקציות החברתיות-הכלכליות במאבק המעמדי.

הא' בלאו: גם אני שוכנעתי מדברי מר שלי, שאנו צריכים לבחור בשני מונחים נפרדים, ובלבד שיהיו ברורים. הוצעו שני מונחים ברורים. אני מעדיף אישית "טירודים"; אבל אני מוכן לקבל "ליחוצים".

הא' בן-חיים: הייתי מאלה שהיו בעד מלה אחת. בפעם הקודמת לא היו החברים, בעיקר אנשי התלמודים, מאושרים מן הביטוי עיצומים וראו בכך הרחבה מסוימת של המושג התלמודי. כל אחד שומע משהו במלים האלה. אני שומע ב'עיצומים', עניין של ריב, ויכוח, תעצומות. בסנקציות סוג מסוים של ריב, ועד עתה אין לנו מונח להביעו בעברית. "מתעצם" כיוון ש'התעצם' יש לה גם משמעות ריב, היא

טובה לעניין ריב שבסאנקציות. אני יכול לסכול את ההרחבה של המושג המשפטי, כשם שיש הרחבה במלה הלועזית הנדונה. לכן לא ראיתי צורך בשני מונחים. השורש "עצם" בא במקורות במובן של ריב.

כרגע יש לפנינו הצעות הרבה. ההצבעה תהיה על כל אחת לחוד, ובכלל זה על "עיצומים". אחר כך ננפה את הרשימה. נראה מה הן המלים, שקיבלו את המספר הגדול של קולות.

הא' מלמד: ההצבעה הקודמת הייתה כשאלה, אם נקבע מונח אחד או שניים. הייתה זו הצבעה ניסיונית.

הא' בן-חיים: זה מתבטל.

הא' מלמד: אחרי כל הוויכוח אולי נצביע פעם נוספת, אם יש לאחד את המונחים למונח אחד, או לא.

הא' ברוידא: אני מציע להתחיל בזה.

הא' בן-חיים: המלה "עיצומים" תבוא בהצבעה.

הא' מלמד: קודם יש להצביע על מונח משותף אחד, "עיצומים", ולראות לכמה קולות הוא יזכה.

הא' אבן-שושן: ההצבעה צריכה להיות: מי בעד המונח "עיצומים" גם למושג השני?

הא' שלי: אם דעת המליאה - שחלו בה, כרגיל, חילופי משתתפים - איננה כדעת המליאה הקודמת שהחזירה את השאלה לעיון שני, אלא כדעה ששמענו זה עתה, שאין הבדל בין הוראה בחוק של בית המחוקקים לבין סגירת שערי הנמל או תפיסת ספינות של המדינה והרחקתן ללב ים או שיתוק בתי חולים וסיכון נפשות וכיוצא באלה - הרי שגם אם נחליט ברוב קולות על שני שמות לא נועיל כלום... אם זו הרוח כאן, הרי גם אם נקבע לזה "עיצומים", ולזה "איכופים", ייקרא לכול "עיצומים".

לעניין תוכנו של המונח עיצומים גופו, אני חוזר וטוען, שאין פירושו כאן הבטחה, וודאי לא ריב, אלא חיזוק, מתן עצמה, כוח, להבטחה או להוראה. אם אין מקיימים את ההוראה יקוים מה שנאמר בעיצומים. כך ראו זאת מפרשי הירושלמי והבבלי לעניין זה. וכמו ששמענו במליאה הקודמת, אין השורש "עצם" שלאחר המקרא נתפס בדיוק כמשמעו בלשון המקרא (הגישו עצומותיכם).

הא' בן-חיים: איש לא חלק על כך, שבשורש עצם, יש חיזוק ויש ריב. "לאכוף" פירושו להכריח משהו. הנוקטים "סאנקציות" לא תמיד מצליחים להכריח.

הא' ברוידא: השאלה היא אם אין אנו מרוקנים את הדבר עצמו מתוכנו. הנה אנו קוראים, שמועצת הביטחון מחליטה להטיל "סאנקציות" על מדינת ישראל, אם זו תפר את החלטתה. והנה הפועלים בבית החרושת אומרים, שיטילו "סאנקציות", והרי הם 'שואלים' את המונח לצורכיהם ממקום גבוה. השאלה היא, אם לא נעשה את העניין לחוכא ואטלולא כבואנו לקבוע שתי מלים לעניין שהוא אחד.

הא' מלצר: לי נדמה, שהפועלים וכל מי שעוסק עכשיו ב"סאנקציות", כפי שהם מכינים אותן, שמחים שנודמנה להם מלה יפה כל כך, שהיא קודם כול לועזית ואין יודעים בדיוק מה פירושה, אבל יודעים שהיא חשובה. על כן הם רואים גם את הפעולות שלהם מוצדקות וחשובות מאוד. ועכשיו, אם נחליט על שני שמות עבריים, האחד יחסני, והשני יחסני פחות, ברור שהשם הפחות יחסני לא יתקבל. מלבד זה, היה לנו קשה למצוא מלה אחת; שתי מלים ודאי קשה למצוא.

אני מוכן לקבל "איכופים" או "עיצומים". המלה "עיצומים" יפה מצד הפירוש שלה, שאנשים מתעצמים זה עם זה; והרי לא רק הפועלים נוקטים "סאנקציות" כלפי המעביד; גם למעביד יש "סאנקציות". יש ריב, יש ויכוח, ויש משפט. לא נצליח להבדיל בין החול לבין הקודש, בין החשוב לבלתי-חשוב. ואם ישמעו, שביט-דין, או מועצת הביטחון יש להם מונח אחד ל"סאנקציות", ואילו ל"סאנקציות" שלהם יש מונח אחר, יבואו ויאמרו: למה ניגרע? מדוע ה"סאנקציות" שלנו חשובות פחות? על-כן אני בעד מונח אחד: "איכופים" או "עיצומים".

הא' בן-חיים: ההצבעה תהיה על כל אחת ממלים אלה.

הא' מלמד: אני עומד על הצעתי, שנצביע קודם, מי בעד "עיצומים" לשני המונחים.

11	בעד עיצומים לשני המונחים הצביעו
9	נגדה

ההצעה לאשר את המלה "עיצומים" לשני המונחים נתקבלה

הא' בן-חיים: כל ההצעות האחרות בטלות.